

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ**

Αθήνα, 4 Ιουλίου 2016

Χαιρετισμός

**Αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κ.
Μάρκου Μπόλαρη στο 7ο Θερινό Πανεπιστήμιο Βυζαντινών
Σπουδών, Καβάλα, 3-9 Ιουλίου 2016 «Θρησκεία του Κράτους,
Θρησκεία για το Κράτος»**

«Η σχέση κράτους θρησκείας στο Βυζάντιο προσέδωσε από τη σύστασή της, στη αποκαλούμενη και Νέα Ρώμη, τη φυσιογνωμία μιας θρησκείας αυτοκρατορικής που αρθρώθηκε με μια επίσημη εκκλησία και την πίστη στο ορθόδοξο δόγμα. Αυτό δε σημαίνει βέβαια πως οι σχέσεις Κράτους – Θρησκείας δεν υπήρξαν κατά περιόδους θυελλώδεις, άλλοτε σχέσεις υπαγωγής της μιας πλευράς στην άλλη, άλλοτε σχέσεις αντίθεσης κι στο μεγαλύτερο διάστημα σχέσεις γόνιμης συνύπαρξης.

Με την πτώση του το Βυζάντιο αφήνει μια σημαντική κληρονομιά πολιτική, πνευματική και πολιτιστική. Η νεοσύστατη οθωμανική αυτοκρατορία στηρίζεται στο καταπίστευμα αυτό σε τέτοιο βαθμό που στη Δύση εκτιμούσαν πως για τον Μωάμεθ το Β,΄ που μιλούσε Ελληνικά, αρκούσε η θρησκευτική του μεταστροφή για να επιτευχθεί η επανόρθωση στο προηγούμενο καθεστώς.

Στο θρησκευτικό επίπεδο η διατήρηση της εκκλησίας και του Πατριαρχείου διασφάλιζαν, θεσμικά και ουσιαστικά, την επιβίωση της ορθοδοξίας και η αίγλη τους ωθούσε τους ευγενείς Ρώσους να σφετερισθούν την πολιτική κληρονομιά για να καθιερώσουν τη Μόσχα ως τρίτη Ρώμη.

Η διανοητική κληρονομιά διαδόθηκε σε μεγάλο βαθμό στη Δύση. Η οργάνωση του Κράτους και της εκκλησίας απαιτούσε κατάλληλα καταρτισμένα στελέχη που εμπλούτιζαν την οργανωτική αντίληψη του κράτους με αναφορά και στη θεολογική τους παιδεία. Η συνεχής αλληλεπίδραση με την εκκλησιαστική και ιδιαίτερα μοναστική οργάνωση ήταν εμφανής.

Η αρχαιοελληνική παιδεία διαδόθηκε από τους Βυζαντινούς όπως και το σύνολο των διατηρημένων έργων από την Ιλιάδα μέχρι τους Πατέρες της Εκκλησίας. Τη διάδοση της σημαντικής για την ανθρωπότητα κληρονομιάς την οφείλουμε στα χειρόγραφα των Βυζαντινών και ήταν έργο μοναχών.

Το Βυζαντινό κράτος υπήρξε σε όλη του τη διάρκεια Κράτος δικαίου. Η δικαιοσύνη βασίστηκε στο σώμα νομοθετημάτων του Ιουστινιανού. Ακόμη κι όταν η αυτοκρατορική εξουσία παραμένει αριστοκρατική, το δίκαιο προηγείται της αυτοκρατορικής επιβολής δια της ισχύος.

Είναι αντιληπτό πως η μελέτη του πλέγματος σχέσεων μεταξύ θρησκείας και κράτους στο Βυζάντιο είναι σημαντική, όχι μόνο για την κατανόηση των ιστορικών δρωμένων αλλά, κυρίως για να κατανοήσουμε την ιστορική διαδρομή στη συγκρότηση του Ευρωπαϊκού χώρου και τις παράλληλες συνεισφορές Δύσης και Ανατολής στο σύγχρονο πολιτισμικό γίνεσθαι. Είναι σημαντική ακόμη για να αντλήσουμε παραδείγματα από διδακτικά ιστορικά προηγούμενα στην αντιμετώπιση θεσμικών προβλημάτων και επικαιροποίησης των σχέσεων μεταξύ θεσμών με κύρος και διαχρονική παρουσία.

Ο αγαπητός φίλος Paolo Odorico με ανυπόκριτο ενδιαφέρον, με ζέση αξιοθαύμαστη για το επιστημονικό του αντικείμενο και έρωτα ασίγαστο για την Ελλάδα, οργανώνει χρόνια τώρα ένα θεσμό παγκόσμιας εμβέλειας για τις Βυζαντινές σπουδές. Είχα την ευκαιρία ήδη από τη δεκαετία του 90 να συνεργασθώ μαζί του στην ανάδειξη της Βυζαντινής κληρονομιάς στη Βόρεια Ελλάδα με την οργάνωση διεθνούς συνεδρίου, επιστημονικών εκδόσεων, διαλέξεων και ημερίδων. Το θερινό πανεπιστήμιο Βυζαντινών σπουδών, που μέσα από τις συμπληγάδες της γραφειοκρατίας και της αδιαφορίας για ότι σημαντικό με ποιότητα και εξωστρεφή προτίμηση, έφθασε αισίως στον 7ο χρόνο λειτουργίας του. Μας υποδεικνύει ένα άλλο πρότυπο λειτουργίας στον τομέα της εκπαίδευσης και του πολιτισμού. Ελπίζω σύντομα η πολιτεία να επιβραβεύσει ηθικά τη συνεισφορά του για τον τόπο. Με το Θερινό Πανεπιστήμιο Βυζαντινών Σπουδών επιμόρφωσε εκατοντάδες σπουδαστές, μεταπτυχιακούς και διδάκτορες. Κάποιοι ήδη καταξιωμένοι ακαδημαϊκοί και ερευνητές ανά την υφήλιο είναι διαπρύσιοι πρεσβευτές της Ελλάδας, μιας χώρας που τους χάρισε γενναιόδωρα τις επιμορφωτικές ευκαιρίες για να εμπλουτίσουν την επιστημονική τους σκευή. Δεν είμαι σίγουρος πως αντιλαμβανόμαστε τη σπουδαιότητα για την προβολή της χώρας και την ανάδειξη του πολιτιστικού και πολιτισμικού μας αποθέματος μέσα από το, διεθνή πλέον, θεσμό του Θερινού πανεπιστημίου Βυζαντινών Σπουδών. Η εμβέλεια τέτοιων πρωτοβουλιών έχει μια προστιθέμενη αξία για την ανάπτυξη του τόπου και την αναβάθμιση της εικόνας του που δεν είναι εύκολα αντιληπτή από όσους έχουν ένα περιορισμένο πολιτικό και πολιτισμικό ορίζοντα. Η πλαισίωση του θερινού πανεπιστημίου από δύο διακεκριμένα ερευνητικά και εκπαιδευτικά κέντρα της Γαλλίας ενισχύει το κύρος της προσπάθειας αυτής. Ελπίζω οι όποιες οικονομικές δυσκολίες και αγκυλώσεις να ξεπεραστούν και να δούμε σύντομα ξανά το Κέντρο Βυζαντινών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου να συμμετέχει και ως συνδιοργανωτής στο σημαντικό αυτό επιστημονικό και εκπαιδευτικό γεγονός. Να επισημάνουμε επίσης τη συνδρομή του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη και του Γαλλικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης υπογραμμίζοντας το ενδιαφέρον τους για ένα τόσο σημαντικό γεγονός. Ευχαριστίες και στην οικοδέσποινα, που φιλοξενεί τη σημερινή τελετή στον όμορφο και συμβολικά πλούσιο χώρο του αρχαιολογικού Μουσείου Καβάλας, την κα Σταυρούλα Δαδάκη.

Θέλω να εξάρω όμως κυρίως την πρωτοβουλία του Δήμου Καβάλας, τη δήμαρχο κα Δήμητρα Τσανάκα και τους συνεργάτες της, που σε καιρούς δημοσιονομικής στενότητας αντιλαμβάνεται τα ουσιαστά της ποιοτικής παρέμβασης ως απάντησης

στην πρόκληση για αλλαγή πλεύσης. Δράσεις σαν κι αυτήν εκφράζουν και επικυρώνουν την πεποίθηση πως η ενεργοποίηση των δημιουργικών δυνάμεων θα μας επιτρέψουν να αποτολμήσουμε τις αναγκαίες τομές για το μετασχηματισμό του αναπτυξιακού και πολιτισμικού μας προτύπου. Ο δημιουργικός ή κατά περιπτώσεις αναγκαίος αποδιαρθρωτικός λόγος της ιστορικής έρευνας και φιλολογικής μελέτης δεν είναι μια ανούσια θεωρητική διαπραγμάτευση ειδικών, αλλά συνιστά κρίσιμο παράγοντα για τη διαμόρφωση μιας πολιτιστικής πολιτικής. Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες του Θερινού Πανεπιστημίου, ευχάριστη και δημιουργική διαμονή στους ακαδημαϊκούς που προέρχονται από υψηλού κύρους κέντρα Βυζαντινών σπουδών και στους φοιτητές, μεταπτυχιακούς και υποψήφιους διδάκτορες που βρίσκονται στην Καβάλα. Μια πόλη που διατηρεί την Βυζαντινή της κληρονομιά με ιδιαίτερο σεβασμό και σπουδή».